

به نام خدایی که در این نزدیکی
است.

حوزه رشد انسان

- ▶ حوزه مطالعاتی که به آگاهی یافتن از ثبات و تغییر در طول انسان اختصاص یافته است.
- ▶ حوزه رشد انسان حوزه ای میان رشته ای است.
- ▶ اواخر قرن بیستم تحقیقات علمی درباره رشد انسان شروع شد و نظریه های رشد شکل گرفتند.

نظریه:

▶ یک رشته اظهارات منظم و منسجم است رفتار را توصیف می کند، توضیح می دهد و پیش بینی می کند.

▶ نظریه خوب دل بستگی:

- توصیف رفتارهای بچه های ۶ تا ۸ ماهه هنگام طلب محبت یک آشنا
- توضیح چرایی و چگونگی این میل نیرومند
- پیش بینی پیامدهی این پیوند عاطفی

دو دلیل با اهمیت بودن نظریه ها

- ▶ - تأمین چارچوب منظم برای مشاهدات ما از افراد
- ▶ - مبنای دقیقی برای اقدام های عملی

نکات مهم در مورد نظریه ها

- ▶ تحت تأثیر ارزش های فرهنگی و نظام های عقیدتی هستند.
- ▶ ادامه وجودشان به تأیید علمی نیاز دارد.
- ▶ باید با روش های علمی آزمایش شوند.

آیا رشد پیوسته است یا ناپیوسته؟

▶ مدافعین نظریه رشد پیوسته:

- فرایند افزودن تدریجی مهارت های یکسانی که از همان آغاز وجود داشته اند.

- مدافعین نظریه رشد ناپیوسته:

- فرایندی که به موجب آن روش های تازه و متفاوت درک کردن دنیا و پاسخ دادن به آن در زمان های خاص
- معتقد به رشد به صورت مرحله ای

مرحله در دیدگاه ناپیوسته یعنی:

- ▶ تغییر کیفی در تفکر، احساس، و رفتار کردن که دوره های خاص رشد را مشخص می کند.
- ▶ مانند بالا رفتن از پلکان
- ▶ تغییرات نسبتاً ناگهانی

تأثیر طبیعت و تربیت در رشد؟

- ▶ طبیعت: استعداد فطری
- ▶ تربیت: عوامل مادی و اجتماعی
- ▶ مدافعان نظریه ثبات خصوصیات انسانی توجه به وراثت
- ▶ مدافعان نظریه تجربیات اولیه و تربیت توجه به محیط

رشد از دید سیستم های پویا؟

▶ فرایندی که پیوسته جریان دارد و از لقاح تا مرگ گسترش دارد و شبکه پیچیده تأثیرات زیست، روان شناختی و اجتماعی آن را شکل می دهد.

چهار فرض دیدگاه سیستم های پویا

رشد:

- دائمی
- چندبعدی و چند جهتی
- انعطاف پذیر
- چندین نیروی تاثیرگذار با هم بر آن تاثیر دارند.

رشد دائمی است

- ▶ عدم برتری دوره ای خاص
- ▶ هر دوره سنی برنامه خود و ضروریات و فرصت های منحصر به فرد دارد.
- ▶ تغییرات در چند بعد است (شناختی، جسمی، هیجانی، اجتماعی و معنوی)

رشد چند بعدی و چند جهتی است.

▶ رشد افت و خیز دارد.

▶ رشد در ابعاد مختلف است و در هر بعد هم چند جهتی است.

رشد انعطاف پذیر است.

▶ توانایی سازگار شدن موثر در صورت وجود مخاطراتی برای رشد

▶ استعاره پروانه برای توجیه دوران پیری

▶ رشد به تدریج کمتر انعطاف پذیر می شود.

عوامل مؤثر بر رشد

- ▶ تأثیرات مربوط به سن
- ▶ تأثیرات مربوط به تاریخ (شباهت همدوره ها)
- ▶ تأثیرات غیر هنجاری (تجربیات شخصی)
- ▶ پژوهشگران عمر خاطر نشان می سازند که در رشد بزرگسالان امروزی، تأثیرات غیر هنجاری قوی تر است.

چهار عامل موثر بر محافظت از فرد در حوادث زیانبار

- ▶ خصوصیات شخصی
- ▶ رابطه صمیمانه با والدین
- ▶ حمایت اجتماعی خارج از خانواده نزدیک
- ▶ امکانات و فرصت های جامعه

فلسفه کودکی

- ▶ قرن ششم تا پانزدهم: کودکی دوره ای مجزا از بزرگسالی است.
- ▶ عقاید مذهبی گاهی کودک را فرشته و گاهی شیطانی می نامیدند.
- ▶ قرن شانزدهم: خشکه مقدس ها کودکان را فطرتاً شرور و لجوج می دانستند. اما عاطفه والدینی خیلی اجازه تنبیه نمی داد.

فلسوفان اثر گذار بر نگاه به کودک

▶ جان لاک:

قرن هفدهم و بر ارمان های شأن و منزلت انسان تأکید کرد.

لوح سفید

اثر تجربه

رشد پیوسته

طرفدار تربیت

کودک منفعل

فیلسوفان اثر گذار بر نگاه به کودک

► ژان ژاک روسو:

کودکان وحشی های اصیل هستند. و به صورت فطری از موهبت درک درست و غلط و برنامه ای فطری برای رشد منظم و سالم برخوردارند.

آموزش بزرگسالان ضرر دارد.

کودک محور و کودک فعال

طرفدار طبیعت و سرشت

رشد مرحله ای و ناپیوسته

ریش (رشد رشدی که به صورت ارثی تعیین شده و به طور طبیعی شکوفا می شود).

دو فیلسوف آلمانی مؤثر بر آغاز دیدگاه عمر

- ▶ نیکولاس تتنس
- ▶ اوگوست کاروس
- ▶ هردو پیری را علاوه بر افول، دوره پیشرفت در نظر گرفتند.
- ▶ کاروس چهار مرحله رشد را عنوان کرد:
کودکی، جوانی، بزرگسالی و پیری

سرآغاز علمی دیدگاه رشد در قرن بیستم

- ▶ داروین (پیشگام بررسی علمی کودک)
- ▶ طبیعت شناس
- ▶ دو اصل: انتخاب طبیعی و بقای اصلح

سرآغاز علمی دیدگاه رشد در قرن بیستم

- ▶ استانی‌های (بانی جنبش بررسی کودک) و شاگرد او گزل
- ▶ توجه به ژنتیک
- ▶ به صورت خودکار شکوفا شدن رشد (شبیه گل)
- ▶ توجه به جنبه‌های مختلف رشد
- ▶ نگاه به رویکرد هنجاری (نشان دادن رشد عادی به وسیله میانگین ارزیابی رفتار افراد)
- ▶ حال پرسشنامه برای کودک ساخت.
- ▶ گزل مشاهده و مصاحبه را در پیش گرفت.

سرآغاز علمی دیدگاه رشد در قرن بیستم

- ▶ بینه: ساخت آزمون
- ▶ رویکرد هنجاری

نظریه های اواسط قرن بیستم

▶ دیدگاه روان کاوی:

▶ - نظریه روانی - جنسی فروید

▶ - نظریه روانی - اجتماعی اریکسون

افراد مرحله ای را می گذرانند که در آنها با تعارض های بین **سایق های زیستی و انتظارات اجتماعی** روبرو می شوند. نحوه ای که این تعارض ها حل می شود، توانایی افراد را در آموختن، کنار آمدن با دیگران و مقابله کردن با اضطراب تعیین می کند.

نظریه فروید

- ▶ پزشک اهل وین
- ▶ توجه به حیاتی بودن نحوه رفتار والدین در مورد سایق های جنسی و پرخاشگری فرزند در چند سال اول زندگی
- ▶ تقسیم شخصیت به سه بخش نهاد، خود، فراخود
- ▶ - **نهاد:** بزرگترین قسمت ذهن و منبع نیازها و امیال زیستی
- ▶ - **خود:** قسمت هوشیار و منطقی شخصیت - در اوایل نوباوگی پدیدار می شود.
- ▶ - **فراخود:** شکل گیری در بین سن سه تا شش سالگی از طریق تعامل با والدین و ارزش های آنها و جامعه

مراحل روانی - جنسی فروید

- ▶ **دهانی:** تولد تا یک سالگی
- ▶ **مقعدی:** یک تا سه سالگی
- ▶ **آلتی:** سه تا شش سالگی
- ▶ **نهمتگی:** ۶ تا ۱۱ سالگی
- ▶ **تناسلی:** نوجوانی

اشکالات نظریه فروید

- ▶ - عدم بررسی مستقیم کودکان
- ▶ تأکید زیاد بر احساس های جنسی در رشد
- ▶ استوار بودن بر بزرگ سالان ثروتمند

نظریه روانی - اجتماعی اریکسون

▶ نافریدی است.

▶ تأکید بر کسب نگرش ها و مهارت های **خود** علاوه بر میانجی گری بین تکانه های نهاد و درخواست های فراخود

▶ توجه به فرهنگ جامعه

مراحل روانی - اجتماعی اریکسون

- ▶ اعتماد در برابر بی اعتمادی: تولد تا یک سالگی
- ▶ خودمختاری در برابر شرم و تردید: ۱ تا ۳ سالگی
- ▶ ابتکار عمل در برابر احساس گناه: ۳ تا ۶ سالگی
- ▶ سخت کوشی در برابر احساس حقارت: ۶ تا ۱۱ سالگی
- ▶ هویت در برابر سردرگمی هویت: نوجوانی
- ▶ صمیمیت در برابر انزوا: جوانی
- ▶ زاینده‌گی در برابر رکود: میان‌سال‌گی
- ▶ انسجام خود در برابر ناامیدی: پیری

تأثيرات محیط بر جنين

- ▶ تراٲوژن: به هر گونه عامل محیطی اشاره می کند که در دوره پیش از تولد به جنين آسیب برساند.
- ▶ مقدار ، وراثت، تأثيرات منفي همزمان و سن مادر در اين موضوع نقش دارند.

تأثیر تراژون ها در مراحل مختلف جنینی

- ▶ - **دوره تخمک بارور** (دو هفته اول و تشکیل آمنیون، کوریون، کیسه زرده و جفت و بند ناف): به ندرت تأثیر دارند. در صورت تأثیر توده می میرد.
- ▶ - **دوره رویانی** (هفته ۳ و چهارم و تشکیل مغز و نخاع شوکی و قلب و عضلات و دنده ها و ستون فقرات و دستگاه گوارش): به احتمال زیاد نقایص جدی رخ می دهد.
- ▶ - **دوره جنینی** (ماه دوم و سوم و رشد ساختارهای بیرونی بدن و احساس لامسه و شروع حرکت جنین و توانایی رفتاری جدید مثل لگد زدن و شست مکیدن): صدمه تراژون ها جزئی است. در عین حال اندام هایی چون مغز، چشم ها و اندام های تناسلی می توانند آسیب ببینند.

تأثیر داروها بر جنین

- ▶ مصرف داروی مسکن تالیدومید در در هفته ۴ تا ۶ حاملگی: نقص زیاد در دست و پا و گوش و قلب و.....
- ▶ داروی هورمونی ضد سقط: سرطان واژن و نقایص رحم و نازایی و نارسایی نوزاد و وزن کم و سرطان بیضه در پسر ها و.....
- ▶ داروی ژنریک (از مشتقات ویتامین A) در سه ماهه اول: نابهنجاری در چشم و گوش و جمجمه و قلب و دستگاه ایمنی
- ▶ آسپرین: مرگ نوزاد، وزن کم، رشد حرکتی نامناسب و نمره پایین هوشی
- ▶ مصرف بیش از سه فنجان قهوه در روز: سقط جنین، وزن کم و تحریک پذیری و استفراغ که به نشانگان ترک نوزاد نام دارد.
- ▶ مصرف داروی ضد افسردگی در سه ماهه سوم: افزایش خطر زایمان و ناراحتی های تنفسی

تأثیر داروهای غیر مجاز بر جنین

- ▶ **مصرف کوکائین و هروئین و متادون:** مرگ، وزن کم، مشکلات تنفسی، رشد کند حرکتی
- ▶ کوکائین رگ ها را کند می کند، تولید و عملکرد نورون ها و توازن شیمیایی در مغز جنین را تغییر می دهد. عقب ماندگی شدید، نقص در اکثر اندام های بدن
- ▶ **ماری جوانا:** اندازه کوچک سر، مشکلات خواب، توجه، حافظه و افسردگی
- ▶ **توتون:** وزن کم تولد، سقط جنین، مرگ نوزاد، سرطان دوران کودکی و...
- ▶ **الکل:** عقب ماندگی ذهنی، هماهنگی حرکتی ناقص، بیش فعالی، اختلال توجه و...

عوامل دیگر موثر بر رشد جنین

- ▶ - **تشعشع:** (بمباران هیروشیما، سانحه چرنوبیل) سقط جنین، اندازه کوچک سر، سرطان دوران کودکی، نقص های جسمانی، امواج مغزی نابهنجار
- ▶ **آلودگی هوا** (سرب و جیوه و ....): نقص جسمانی، عقب ماندگی ذهنی، حرکات ناهماهنگ، مشکلات گفتاری، رشد عقلانی و حرکتی ضعیف (سرب حتی در سطح کم خطرناک است).
- ▶ **سرخچه در زمان دوره رویانی:** آب مروارید، ناشنوایی، ناهنجاری های قلبی و تناسلی و روده ای و عقب ماندگی و....
- ▶ **ویروس HIV:** کاهش وزن، اسهال، بیماری های مکرر تنفسی و در نهایت مرگ (در افریقا یک چهارم زنان حامله HIV مثبت هستند، داروی ضد انتقال در کشورهای افریقایی خیلی کم است).

عوامل دیگر موثر بر رشد جنین

▶ ویروس تبخال سیتومگالوویروس و تبخال ویروسی: انتقال به جنین

▶ انگل توکسوپلاسما (خوردن گوشت خام یا نه چندان پخته گوشت حیوانات یا تماس با مدفوع حیوانات): اختلال های بینایی و مغزی

عوامل موثر بر رشد جنین

- ▶ - دوری از تراتوژن ها
- ▶ ورزش ملایم و منظم
- ▶ تغذیه: سوء تغذیه به دستگاه عصبی مرکزی آسیب جدی می رساند.
- ▶ مصرف کافی اسید فولیک در دو ماه آخر خطر زایمان زود رس و وزن کم را کم می کند. نابهنجاری های مجرای عصبی را برطرف می کند.
- ▶ دوری از استرس های هیجانی: هورمون های استرس از جفت عبور می کند.
- ▶ عامل RH: اگر مادر منفی و پدر مثبت باشد، امکان مثبت بودن RH است. اگر مقدار کمی از این پروتئین وارد خون مادر شود. بدن مادر واکنش نشان می دهد و پادتن می سازد. نتیجه: عقب ماندگی ذهنی، سقط، صدمه قلبی و مرگ کودک
- ▶ سن مادر
- ▶ توکسمی مادر (ورم حاملگی): تشنج در مادر و مرگ نوزاد

رشد بدن در نوباوگی و نوپایی

- ▶ تغییرات قد و وزن در ۲ سال اول سریع است.
- ▶ ۹ ماه اول چربی ذخیره می شود، و رشد عضله کند است.
- ▶ سن استخوان بندی بهترین راه برآورد کردن پختگی جسمانی است.
- ▶ رشد از دو نوع گرایش های سری - پایی و مرکزی - پیرامونی تبعیت می کند.
- ▶ رشد مغز به صورت قرار گرفتن نورون ها در جای خود - تشکیل سیناپس ها - آزاد سازی انتقال دهنده های عصبی - کاهش سیناپسی - تکثیر سلول های گلیال و کمک به افزایش وزن مغز
- ▶ قشر مخ بزرگترین و پیچیده ترین ساختار مغز و آخرین ساختاری که از رشد باز می ایستد، نیمکره های قشر مخ تخصصی می شوند.

رشد جسمانی در نوباوگی و نوپایی

- ▶ نقش وراثت و محیط در رشد مغز
- ▶ توجه به دوره های حساس و تحریک مناسب اولیه
- ▶ توجه به تغذیه و شیر مادر
- ▶ ماراسموس و کواشیورکور بیماری های غذایی هستند. در کشورهای در حال توسعه شیوع دارد. جلوگیری از رشد بدن و مغز
- ▶ توجه به شرطی سازی کلاسیک و کنشگر در رشد نوباوه
- ▶ اهمیت تقلید در این دوره
- ▶ توجه به فرصت های حرکتی و محیط تحریک کننده

رشد شناختی در نوباوگی و نوپایی

- ▶ پیازه:
- ▶ کودکان با تاثیر گذاشتن مستقیم بر محیط چهار مرحله رو می گذرانند و در هر مرحله ساختارهای روان شناختی با واقعیت بیرونی مطابقت بهتری پیدا می کنند.
- ▶ انطباق از دو فعالیت مکمل درون سازی و برون سازی تشکیل می شود.
- ▶ سازماندهی یعنی بازنگری درونی طرحواره ها در سیستم شناختی
- ▶ مرحله حسی - حرکتی: پایداری شیئ - بازنمایی ذهنی - تقلید معوق - بازی وانمود کردن
- ▶ پردازش اطلاعات در سه حافظه حسی - کوتاه مدت - بلند مدت
- ▶ توانایی نوباوگان در بازشناسی حافظه (ساده ترین نوع حافظه) در پایان سال اول
- ▶ اولین طبقه بندی ادراکی و بعد طبقه بندی مفهومی شکل می گیرد.
- ▶ زبان نقش مهمی در طبقه بندی اشیاء دارد.

بستر اجتماعی در رشد شناختی در نوباوگی و نوپایی

▶ منطقه مجاور رشد در نظریه اجتماعی فرهنگی ویگوتسکی: دامنه ای از تکالیف که کودک به تنهایی از پس آن بر نمی آید ولی با کمک بزرگترها می تواند آن کارها را انجام دهد.

تفاوت های فردی در رشد ذهنی اولیه

▶ مقیاس بیلی: مناسب کودک یک تا سه ماهه

▶ سه خرده آزمون اصلی دارد:

- مقیاس شناختی: توجه با اشیای آشنا و نا آشنا، جستجو کردن شیء افتاده، بازی وانمود کردن

- مقیاس زبان: تشخیص اشیاء و افراد، دنبال کردن دستورالعمل های آسان، نامیدن اشیاء و تصاویر

- مقیاس حرکتی: مهارت های حرکتی درشت و ظریف مانند چنگ زدن، نشستن، بالا رفتن از پله ها، بازی با مکعب ها

دو مقیاس گزارش والدین:

- مقیاس اجتماعی - هیجانی (راحت آرام شدن، تأثیرپذیری اجتماعی و تقلید کردن)

- مقیاس رفتار سازگارانه (کنترل خود، پیروی از مقررات و کنار آمدن با دیگران)

نظریه های رشد زبان

دیدگاه رفتارگرا: اسکینر معتقد است زبان مانند هر رفتار دیگری از طریق شرطی سازی کنشگر فراگیری می شود.

- نقش تقویت و تقلید در رشد زبان

دیدگاه فطری نگر: چامسکی معتقد است که تمام کودکان با وسیله فراگیری زبان به دنیا می آیند.

- هماهنگ با نظریه زیست شناسی با توجه کردن به دوره حساس کودکی

دیدگاه تعامل گرا: توجه به توانایی های درونی و تأثیرات محیطی

کمک به رشد زبان اولیه

- ▶ پاسخ به زمزمه ها و غان و غون های کودک
- ▶ برقراری توجه مشترک و اظهار نظر در مورد آنچه کودک می بیند.
- ▶ انجام بازی های اجتماعی مانند دالی موشه
- ▶ درگیر کردن کودکان در بازی وانمود کردن
- ▶ کتاب خواندن برای کودک
- ▶ ترغیب به گفتگو درباره عکس های آلبوم

رشد شناختی در نوباوگی و نوپایی

- ▶ هوشبهر در افراد بزرگ تر و رشد بهر در نوباوگان
- ▶ ددگاه چامسکی در ذاتی بودن فراگیری زبان
- ▶ دو ماهگی زمزمه، ۴ ماهگی غان و غون، ۱۰ و ۱۱ ماهگی توجه مشترک
- ▶ نیمه دوم سال اول درک معنی کلمات، پایان سال اول حرکات ایما و اشاره
- ▶ خطای کم گسترانی و بیش گسترانی مصداق در کودکان
- ▶ گفتار تلگرافی در دو سالگی
- ▶ در رشد زبان دخترها جلوترند. کودکان ابتدا سبک اشارتی و سپس سبک بیانگری استفاده می کنند.
- ▶ گفتگوی والدین نقش مهم در رشد اولیه زبان و موفقیت تحصیلی

رشد هیجانی و اجتماعی در نوباوگی و نوپایی

▶ نظریه اریکسون:

- اعتماد در برابر بی اعتمادی: توجه به کیفیت پرستاری
- خودمختاری در برابر شرم و تردید: توجه به عدم سخت گیری و کنترل
- اعتماد بنیادی و خودمختاری از فرزندپروری صمیمانه و انتظارات معقول در برابر کنترل
تکانه ر آغاز سال دوم به وجود می آیند.

تعدادی از هیجان های اصلی

- ▶ شادی، علاقه، تعجب، ترس، خشم، غم و نفرت
- ▶ اثر افسردگی مادر بر نوزاد (سطح کورتیزول بالا، خواب کم، توجه کم)
- ▶ رایج ترین جلوه ترس، از بزرگسالان غریبه است. پاسخی که اضطراب غریبه نام دارد.
- ▶ نقش مراقبت کنندگان آشنا به عنوان تکیه کنندگان امن

پیدایش هیجان های خود آگاه

- ▶ هیجان های با سطح بالاتر: احساس گناه، شرم، خجالت، حسادت و غرور
- ▶ شروع شرم و خجالت در نیمه سال دوم
- ▶ شروع حسادت در سال سوم
- ▶ وابسته بودن هیجان های خودآگاه به دو عامل خودآگاهی و آموزش بزرگسالان
- ▶ اهمیت زیاد در رفتارهای پیشرفتی و اخلاقی کودکان
- ▶ نقش قشر مخ و کمک مراقبت کنندگان در خودگردانی هیجانی
- ▶ رشد سریع قشر مخ تحمل بچه را برای تحریک افزایش می دهد.

خلق و خو

- ▶ عبارت است از تفاوت های فردی باثبات در واکنش پذیری و خودگردانی که از همان ابتدای زندگی آشکار می شود.
- ▶ واکنش پذیری: سرعت و شدت برانگیختگی هیجانی، توجه، و فعالیت حرکتی
- ▶ خودگردانی: راهبردهایی که واکنش پذیری را تغییر می دهند.

ساختار خلق و خو

- ▶ کودک راحت (۴۰ درصد): خو با برنامه های روزمره، سرحال، سازگار
- ▶ کودک دشوار (۱۰ درصد): بی نظمی در برنامه های روزمره، پذیرش کند تجربیات تازه، واکنش شدید و منفی
- ▶ کودک کندجوش (۱۵ درصد): نافع، واکنش ملایم و کند، خلق منفی، سازگاری کند
- ▶ ۳۵ درصد آمیزه ای از این تیپ ها
- ▶ کودکان کند جوش در مقایسه با کودکان دشوار در سال های اولیه مشکلات کمتری دارند لیکن در اواخر سال های ابتدایی ترس شدید دارند و رفتار آن ها کند و مقید است.

مدل خلق و خوی توماس و چس

- ▶ - سطح فعالیت
- ▶ - نظم در عملکردهای خواب و بیداری و گرسنگی و دفع
- ▶ - حواسپرتی (دادن اسباب بازی و توقف گریه)
- ▶ - نزدیکی/ کناره گیری
- ▶ - سازگارپذیری
- ▶ - فراخنای توجه و استقامت
- ▶ - شدت واکنش
- ▶ - آستانه پاسخ دهی
- ▶ - کیفیت خلق

مدل خلق و خوی روتبارت

▶ دو بعد واکنش پذیری و خودگردانی

▶ واکنش پذیری: سطح فعالیت - فراخنای توجه / استقامت - ناراحتی ناشی از ترس - ناراحتی تحریک آمیز - عاطفه مثبت

▶ خودگردانی: کنترل فعال

رشد دلبستگی

- ▶ دلبستگی پیوند عاطفی عمیقی است که با افراد خاصی در زندگی خود داریم که باعث می شود وقتی با آنها تعامل می کنیم لذت ببریم و در مواقع استرس از نزدیکی آنها احساس آرامش کنیم.
- ▶ فروید: پیوند عاطفی و تداوم عاطفی کودک با مادر مبنای تمام روابط بعدی است.

نظریه کردار شناسی دلبستگی

- ▶ جان بولبی
- ▶ علایم فطری
- ▶ پیوند عاطفی بچه به مراقبت کننده به صورت پاسخ تکامل یافته ای است که به بقا کمک می کند.
- ▶ چهار مرحله
- ▶ ۱- پیش دلبستگی: تولد تا ۶ هفتگی (چنگ زدن، لبخند، گریه، خیره شدن). تشخیص بو و صدای مادر اما دلبسته نیستند.
- ▶ ۲- دلبستگی در حال شکل گیری: ۶ هفتگی تا ۸-۶ ماهگی. تفاوت متفاوت در پاسخ به آشنا و غریبه. فهم کودک از اثر رفتارش بر بزرگسال و ایجاد حس اعتماد. مادر جدا شود کودک گریه نمی کند.

▶ ۳- دلبستگی واضح: ۶-۸ ماهگی الی ۱۸ ماهگی تا ۲ سالگی. اضطراب جدایی. استفاده از آشنایان به عنوان تکیه گاه امن

▶ ۴- تشکیل رابطه متقابل (۱۸ ماهگی و ۲ سالگی به بعد: پیش بینی برگشت پذیری.

ارزیابی ایمنی دلبستگی

- ▶ از طریق موقعیت غریب
- ▶ ۱- دلبستگی ایمن: تکیه گاه امن والدین. گریه یا عدم گریه هنگام جدایی. تماس با والدین هنگام برگشت و کاهش فوژی گریه
- ▶ ۲- دلبسته دوری جو: بی اعتنا هنگام حضور والدین، عدم ناراحتی هنگام ترک والدین، عدم استقبال از برگشت والدین
- ▶ ۳- دلبستگی مقاوم: ناراحتی در هنگام جدایی، عصبانیت بعد از برگشت، کتک و هل، عدم آرام شدن هنگام برگشت والدین
- ▶ ۴- دلبسته آشفته / سردرگم: بیشترین نایمنی، رفتارهای سردرگم و متضاد،

عوامل مؤثر بر دلبستگی

- ▶ فرصت برای دلبستگی
- ▶ کیفیت مراقبت (مراقبت دلسوزانه) (فرهنگ)
- ▶ خصوصیات کودک
- ▶ شرایط خانوادگی

کیفیت مراقبت و ایمنی دلبستگی

- ▶ دلبستگی ایمن: مراقبت دلسوزانه، پاسخ دهی بی درنگ و باثبات و مناسب، نگهداری محبت آمیز
- ▶ دلبستگی ناایمن: تماس جسمی کم، نگهداری نامناسب و بی ثبات
- ▶ دلبستگی دوری جو: مراقبت تحریک کننده و مزاحم
- ▶ دلبستگی مقاوم: مراقبت بی ثبات، بی اعتنایی در زمان معمولی و دخالت در زمان کاوش کودک
- ▶ دلبستگی آشفته سردرگم: بدرفتاری با کودک، افسردگی مادر، والدین درگیر در مرگ عزیز (رفتارهای نامطمئن)

دلبستگی و رشد بعدی

- ▶ احساسات درونی محبت و امنیت که از رابطه دلبستگی سالم حاصل می شوند به تمام جنبه های رشد روان شناختی کمک می کنند.
- ▶ کودکان پیش دبستان با دلبستگی ایمن توسط مربیان خود از نظر عزت نفس، مهارت های اجتماعی و همدلی بالاتر از دوستان خود هستند.
- ▶ در سنین بالاتر هم کماکان باکفایت ارزیابی شدند.
- ▶ در مجموع کیفیت رابطه و همچنین ادامه این کیفیت مطلوب آینده بسیار خوبی را برای کودک رقم می زند.

رشد خود و همدلی

- ▶ حدود ۲ سالگی تشخیص خود به صورت موجودی که از لحاظ جسمانی منحصر به فرد است.
- ▶ در دو سالگی اشاره به خود با نام یا ضمیر شخصی و تشخیص عکس خود
- ▶ خودآگاهی با پیدایش همدلی همراه است.
- ▶ خودآگاهی زمینه پدیدار شدن اطاعت بین ۱۲ تا ۱۸ ماهگی و افزایش توانایی به تأخیر انداختن خشنودی بین ۱/۵ تا ۳ سالگی فراهم می کند.
- ▶ هرچه رشد توجه و زبان کودک پیشرفته تر و والدین صمیمی تر و ترغیب کننده تر میزان کنترل خود در کودک بالاتر.

فصل چہارم

▶ اوایل کودکی: ۲ تا ۶ سالگی

رشد جسمانی

- ▶ تقریباً ۴۵ اپی فیز جدید (مراکز رشد که در آنها غضروف سفت شده و به استخوان تبدیل می شود) پدیدار می شود.
- ▶ به تدریج دندان های اولیه از دست می روند.
- ▶ مغز از ۷۰ درصد به ۹۰ درصد وزن خود در بزرگسالی افزایش می یابد.
- ▶ در ۴ سالگی چند قسمت قشر مخ سیناپس های بیش از حد تولید می کنند و جریان خون مغز به اوج می رسد که از نیاز به انرژی زیاد خبر می دهد.
- ▶ به علت تشکیل سیناپس ها، مرگ سلولی، میلین دار شدن و کاهش سیناپسی پیشرفت زیادی در هماهنگی جسمانی، ادراک، توجه، حافظه، زبان، تفکر منطقی و قدرت تخیل رخ می دهد.

رشد جسمانی

- ▶ افزایش سریع در سه تا شش سالگی در قطعه پیشانی که وظیفه برنامه ریزی و سازماندهی رفتار را بر عهده دارد.
- ▶ اول رشد نیکره چپ (مهارت های زبان، پاسخ های متفکرانه) بعد نیمکره راست (مهارت های فضایی مثل نقاشی، تشخیص شکل های هندسی، آدرس دادن و...)
- ▶ شکل گیری دست برتری در پایان سال اول
- ▶ مغز افراد چپ دست کمتر از راست دست ها جانبی شده است.
- ▶ چپ دستی در بین افراد شدیداً عقب مانده ذهنی شایع تر از کل جمعیت است.

رشد جسمانی

▶ مخچه که به تعادل و کنترل حرکت بدن کمک می کند رشد سریعی دارد. (لی لی، پرتاپ توپ، نوشتن)

▶ ساخت شبکه ای که مسئول بیدار باش و هوشیاری است رشد می کند.

▶ جسم پینه ای (دسته بزرگی از رشته های عصبی) که وظیفه هماهنگی آرام در دو طرف بدن و واسطه اطلاعات بین دو نیمکره است به اوج رشد می رسد.

رشد شناختی

▶ واضح ترین تغییر، افزایش فوق العاده در فعالیت بازنمایی ذهنی یا نمادی است.

▶ زبان انعطاف پذیرترین وسیله بازنمایی ذهنی است.

▶ وانمود کردن نمونه عالی دیگری از رشد بازنمایی ذهنی در اوایل کودکی است.

رشد شناختی

- ▶ سه تغییر مهم در مهارت نمادی کودک پیش دبستانی:
- ▶ - بازی از شرایط زندگی عملی مرتبط با آن جدا می شود.
- ▶ - بازی کمتر خودمحور می شود.
- ▶ - بازی ترکیبات پیچیده تر طرحواره ها را شامل می شود.

اهمیت مهارت وانمود کردن

▶ دامنه وسیعی از توانایی های ذهنی از جمله توجه، حافظه، استدلال اجتماعی، زبان و سوادآموزی، قدرت تخیل، خلاقیت، توانایی اندیشیدن درباره تفکر خویشتن، کنترل رفتار خویش و درک کردن دیدگاه طرف مقابل را تقویت می کند.

محدودیت های تفکر پیش عملیاتی

- ▶ ۱- خودمحوری (که مسئول جاندارپنداری است).
- ▶ ۲- ناتوانی در نگهداری ذهنی (ثابت ماندن برخی خصوصیات مادی اشیاء حتی با تغییر ظاهر بیرونی آن ها)
- ▶ ناتوانی در نگهداری ذهنی با تمرکزگرایی و برگشت ناپذیری در ارتباط است.
- ▶ ۳- فقدان طبقه بندی سلسله مراتبی

سه اصل مهم آموزشی پیاژه

- ▶ یادگیری اکتشافی
- ▶ حساسیت نسبت به آمادگی کودکان برای یادگیری نه تحمیل مهارت های جدید
- ▶ پذیرفتن تفاوت های فردی

نظریه اجتماعی - فرهنگی ویگوتسکی

- ▶ کودک ابتدا برای حل مسئله با خود حرف می زند.
- ▶ بعد تبدیل به گفتار درونی می شود.
- ▶ اکنون **گفتار خصوصی** نامیده شده است. در تکالیف دشوار کودک بیشتر از گفتار خصوصی استفاده می کند.
- ▶ در سن های بالاتر به صورت خفا و به زمزمه و حرکت لب بدون صدا تبدیل می شود.
- ▶ توجه به منطقه مجاور رشد
- ▶ داربست زدن (پشتیبانی)
- ▶ هرچه پشتیبانی والدین بیشتر، استفاده از گفتار خصوصی بیشتر

ویگوتسکی و آموزش

- ▶ مشارکت فعال کودک
- ▶ پذیرش تفاوت های فردی
- ▶ کشف یاری شده
- ▶ همکاری همسالان
- ▶ توجه به بازی وانمود سازی
- ▶ داربست زدن
- ▶ مشارکت هدایت شده

پردازش اطلاعات

- ▶ افزایش توجه: به دلیل افزایش دایمی کودکان در جلوگیری از تکانه ها و متمرکز کردن ذهن بر هدف رقابت کردن
- ▶ حافظه بازشناسی بچه های ۴ - ۵ ساله عالیست. یادآوری ضعیف تر است.
- ▶ یادآوری با رشد زبان ارتباط نیرومندی دارد.
- ▶ حافظه مخصوص مربوط به تجربیات روزمره، به یادآوری رویدادهای پیچیده و معنی دار می پردازد.
- ▶ کودکان در بازی وانمود سازی و گوش دادن و نقل داستان به متن متکی هستند.
- ▶ متن ها، توصیفات کلی از آنچه که در موقعیت خاص و زمان خاصی روی می دهد هستند.

عوامل موثر بر رشد ذهن کودک

- ▶ آغاز ساختن نظریه ذهن در کودکان پیش دبستانی (فراشناخت) (۴ ساله ها می فهمند که دیگران می توانند افکار غلط داشته باشند).
- ▶ عوامل موثر بر رشد ذهن: رشد زبان، داشتن خواهر و برادرهای بزرگ تر، تعامل با دوستان و بازی وانمود سازی و تماس با اعضای پخته تر جامعه
- ▶ شروع ازمون های هوش
- ▶ یادگیری در این دوره کودک مدار است نه آموزش مدار
- ▶ رشد واژگان سریع است.
- ▶ جملات از نظر ساختاری ابتدا مشکل دارد.

ویژگی های زندگی با کیفیت عالی در خانه

- ▶ تحریک از طریق اسباب بازی ها، بازی ها و مطالب خواندنی
- ▶ تحریک زبان
- ▶ ساختار محیط فیزیکی
- ▶ احساس غرور، محبت و صمیمیت
- ▶ تحریک رفتار تحصیلی
- ▶ تنوع تحریک روزانه
- ▶ اجتناب از تنبیه بدنی

دو راهبرد برای کمک به رشد زبان

► تغییر شکل: بازسازی گفتار نادرست به شکل درست

► گسترش: گسترش دادن گفتار کودکان و افزایش دادن پیچیدگی های آن

فصل هشتم (رشد هیجانی و اجتماعی در اوایل کودکی)

► نظریه اریکسون:

- شکفتن عمیق
- احساس تازه هدفمندی
- پیشرفت در رشد وجدان
- ملحق شدن به همسالان
- اهمیت بازی (تمرین زندگی در جامعه بزرگ تر)
- نتیجه منفی اوایل کودکی: فراخود بسیار سخت گیر و احساس گناه زیاد

خود آگاهی

- ▶ تعریف خود از دید ویلیام جیمز:
- ▶ - خود فاعل یا خود دانا و عمل کننده، خود از دنیای پیرامون جداست. با گذشت زمان تغییری نمی کند، زندگی خصوصی دارد که دیگران به آن دسترسی ندارند، افکار و اعمال خویش را کنترل می کند.
- ▶ - خود مفعول: تمام ویژگی هایی که خود را منحصر به فرد می سازد (خصوصیات جسمانی، دارایی ها، خصوصیات روان شناختی، نگرش ها، عقاید، صفات شخصیت و خصوصیات اجتماعی).
- ▶ هنگامی که کودکان خودآگاه می شوند (خود فاعل) ویژگی های جسمانی خویش را تشخیص داده و خود را بر اساس سن، جنس و... طبقه بندی می کنند (خود مفعولی).

خود پنداره و عزت نفس

- ▶ خود پنداره یک رشته صفات، توانایی ها، نگرش ها و ارزش هایی است که فرد معتقد است او را توصیف می کنند.
- ▶ خودپنداره کودکان پیش دبستانی عینی است.
- ▶ هرچه خود فاعلی محکم تر، خود مفعولی قوی تر و پرورش خود پنداره با سرعت تر.
- ▶ هرچه خودپنداره قوی تر، احساس مالکیت شدیدتر.
- ▶ جنبه دیگر خودپنداره عزت نفس است.
- ▶ عزت نفس قضاوت هایی است که درباره ارزش خود و احساس های مرتبط با این قضاوت ها می کنیم.
- ▶ کودکان والدین عیب جو عزت نفس پایین دارند.
- ▶ اهمیت عزت نفس بالا در ابتکار عمل کودکان پیش دبستانی

روابط با همسالان

سه مرحله رشد اجتماعی از نظر پارتن:

- ▶ فعالیت غیر اجتماعی (رفتار تماشاگر و بازی یکه و تنها)
- ▶ بازی موازی
- ▶ تعامل اجتماعی (شامل دو نوع تعامل ارتباطی و بازی مشترک).

توالی رشد طبقات بازی شناختی

- ▶ بازی کنشی: ۲ سال اول، حرکات ساده و مکرر (دویدن دور اتاق، جلو و عقب راندن ماشین)
- ▶ بازی سازنده: ۳ تا ۶ سال، ساختن یا آفریدن چیزی (نقاشی، مکعب ها)
- ▶ بازی وانمود کردن: ۲ تا ۶ سالگی: نمایش دادن نقش های روزمره و تخیلی

توجه

▶ کودکانی که همسالان را بدون بازی تماشا می کنند: کمرو و ترس اجتماعی

▶ کودکانی که رفتار تکراری دارند: کودکان ناپخته و تکانشی که به سختی می توانند خشم و پرخاشگری خود را تنظیم کنند.

▶ تعامل با همسالان: کودکان پخته و سازگار

رشد اخلاق و دیدگاه روان کاوی

- ▶ در ۵ و ۶ سالگی شکل می گیرد.
- ▶ اول بیرونی بعد درونی میشه
- ▶ در نظریه فروید به وسیله همانند سازی با والد همجنس خود شکل می گیرد.
- ▶ انضباط القایی (او به این دلیل گریه می کنه که آبنباتش را نمی دی)
- ▶ القا حتی در ۲ سالگی هم مؤثر است.
- ▶ مشارکت کودک (هم نقش وراثت، هم خلق و خو). (راهبردها مناسب خلق و خو باشد)
- ▶ نقش احساس گناه مبتنی بر همدلی

رشد اخلاق و دیدگاه یادگیری اجتماعی

- ▶ توجه به دو موضوع تقویت و سرمشق گیری
- ▶ اهمیت سرمشق گیری با توجه به سه بعد الگو (صمیمیت و پذیرا بودن، شایستگی و قدرت، هماهنگی بین تأکیدها و رفتار الگو)
- ▶ تنبیه
- ▶ محروم کردن (دور کردن از موقعیت فعلی)
- ▶ حذف امتیازات

عوارض تنبیه

- ▶ الگوگیری پرخاشگری
- ▶ احساس تهدید و تمرکز روی ناراحتی خودشان نه همدردی با دیگران
- ▶ دوری جویی از والد تنبیه کننده
- ▶ تسکین موقت تنبیه کننده و احتمال تکرار
- ▶ انتقال به نسل بعدی
- ▶ در صورت استفاده از تنبیه توجه به این سه اصل لازم است (استمرار، رابطه صمیمانه و توضیحات)

رشد اخلاق و دیدگاه شناختی – رشدی

- ▶ توجه ویژه به تفکر کودک در مورد اصول اخلاقی نه تاثیر والدین
- ▶ بین واجبات اخلاقی و قراردادهای اجتماعی و مسائل انتخاب شخصی تمایز قائل می شوند.
- ▶ کودکان ۳-۴ ساله تخلف اخلاقی (دزدیدن سیب) را از نقض قراردادهای اجتماعی (خوردن بستنی با انگشت) بدتر می دانند.
- ▶ استدلال انعطاف ناپذیر دارند. (دروغ مصلحتی وجود ندارد).
- ▶ شناخت و زبان و تجربیات اجتماعی در این دیدگاه مهم هستند.

روی دیگر اصول اخلاقی (پرخاشگری)

سه حالت پرخاشگری:

▶ جسمی

▶ کلامی

▶ رابطه ای

▶ پرخاشگری کلامی همیشه مستقیم است.

▶ به ترتیب است.

▶ پسرها شدیدتر است.

▶ گرچه دخترها بیشتر به شیوه ارتباطی پرخاشگری دارند اما در کل میزان پرخاشگری کلی پسرها بیشتر است.

عوامل مؤثر بر رفتار پرخاشگرانه

- ▶ خانواده: دریغ کردن محبت، اعمال قدرت، تنبیه بدنی و بی ثباتی
- ▶ برنامه های تلویزیون

تنظیم کردن استفاده از تلویزیون و کامپیوتر

- ▶ تماشای تلویزیون و کامپیوتر را محدود کنید.
- ▶ از این ابزار به عنوان پرستار بچه استفاده نکنید.
- ▶ در اتاق خواب بچه قرار ندهید.
- ▶ برای تقویت کردن و یا تنبیه کردن کودک استفاده نکنید.
- ▶ همراه با کودک تلویزیون تماشا کنید و کمک کنید آنچه را می بینند درک کنند.
- ▶ محتوای برنامه ها را به امور زندگی واقعی ربط دهید.
- ▶ برنامه های خوب تلویزیون و کامپیوتر را الگو قرار دهید.

نقش یابی جنسی

- ▶ نقش یابی جنسی به هر گونه ارتباط اشیاء، فعالیت ها، نقش ها، یا صفات با جنسیت اشاره دارد که از کلیشه های فرهنگی تبعیت کنند.
- ▶ کودکان پیش دبستانی اسباب بازی ها و لباس ها و... را به یک جنسیت یا دیگری ربط می دهند.
- ▶ در طول دوران کودکی عقاید کلیشه ای جنسیتی قوی تر می شود.
- ▶ هورمون ها بر رفتار اثر می گذارند.
- ▶ انتظار والدین از دختر و پسر بر نقش یابی اثر دارد.
- ▶ رفتار و گفتار معلمان اثر دارد. (روش های انضباطی قوی تر برای پسرها)
- ▶ بازی با همسالان هم جنس

فرزند پروری و رشد هیجانی و اجتماعی

- ▶ روش مقتدرانه: صمیمی، پذیرا، و دلسوز و حساس نسبت به نیازهای کودک
- ▶ روش مستبدانه: سرد و طرد کننده و مرتباً کودک را خوار می کند.
- ▶ روش آسان گیر: صمیمی ولی سهل گیر یا بی توجه است.
- ▶ روش بی اعتنا: از لحاظ هیجانی کناره گیر و جداست.

فرزند پروری مقتدرانه

- ▶ موفق ترین روش
- ▶ پذیرش و روابط نزدیک
- ▶ روش های کنترل سازگارانه
- ▶ استقلال دادن مناسب
- ▶ تاکید بر رفتار پخته
- ▶ محصول آن: خلق خوش بینانه، خویشتنداری، استقامت در تکلیف، همکاری، عزت نفس بالا، پختگی اجتماعی و اخلاقی و عملکرد تحصیلی مطلوب

فرزند پروری مستبدانه

- ▶ پذیرش و روابط نزدیکی ضعیف
- ▶ از نظر کنترل اجباری بالا،
- ▶ از نظر استقلال دادن پایین
- ▶ والدین سرد و طرد کننده و عیب جو و تهدید کننده
- ▶ دخل و تصرف در ابراز کلامی، فردیت و دلبستگی کودکان
- ▶ محصول آن: اضطراب بالا و ناخشنود و عزت نفس و اتکا به نفس پایین، واکنش با خصومت

فرزند پروری آسان گیرانه

▶ مهرورز و پذیرا؛ اما عدم توقع

▶ کنترل کم

▶ اجازه تصمیم گیری در هر سنی

▶ محصول آن: کودکان تکانشی، سرکش، و نافرمان، پر توقع و وابسته به بزرگترها، استقامت کمتر در تکالیف

فرزند پروری بی اعتنا

- ▶ پذیرش و روابط خوب کم است.
- ▶ کنترل کم و بی تفاوتی
- ▶ استرس خانواده بالا
- ▶ غفلت از تربیت
- ▶ محصول آن: اختلال در تمامی جنبه های رشد، رفتار ضد اجتماعی و مشکلات پیشرفت تحصیلی

انواع بد رفتاری با کودک

- ▶ بد رفتاری جسمانی
- ▶ بد رفتاری جنسی (ناز کردن، لمس بیش از حد و نابجا)
- ▶ غفلت (برآورده نکردن نیازهای کودک)
- ▶ بد رفتاری هیجانی (تمسخر، تحقیر و ....)

توجه

- ▶ بیش از ۸۰ درصد بدرفتاری ها توسط والدین صورت می گیرد.
- ▶ مادران بیش از پدران از کودک غفلت می کنند.
- ▶ پدران بیشتر مرتکب سوء استفاده جنسی می شوند.
- ▶ بدرفتاری جسمانی و هیجانی مادران و پدران نسبتاً مشابه است.
- ▶ نوباوگان و کودکان خرسال پیش دبستانی بیشتر در معرض خطر غفلت قرار دارند.
- ▶ کودکان پیش دبستانی و دبستانی بیشتر مورد بدرفتاری جسمی، هیجانی و جنسی قرار می گیرند.

عوامل مرتبط با بد رفتاری با کودک

- ▶ خصوصیات والدین
- ▶ خصوصیات کودک
- ▶ خصوصیات خانواده
- ▶ جامعه
- ▶ فرهنگ

پیامدهای بد رفتاری با کودک

- ▶ اختلال در رشد خودگردانی هیجانی، همدلی و همدردی، خودپنداره و مهارت های اجتماعی و انگیزش های تحصیلی
- ▶ مشکلات یادگیری و سازشی
- ▶ عزت نفس پایین، اضطراب بالا، سرزنش خود، افسردگی و سرکشی و ناپختگی شناختی
- ▶ امواج مغزی ناهنجار، کاهش اندازه و عملکرد ناقص قشر مخ و جسم پینه ای و افزایش هورمون های استرس

فصل نهم

دوره اواسط کودکی ▶

رشد جسمانی در دوره اواسط کودکی

- ▶ شایع ترین مشکل میوپی یا نزدیک بینی است.
- ▶ وراثت در نزدیک بینی مهم است.
- ▶ آسیب دوران کودکی مهم است.
- ▶ وزن کم تولد موثر است. (اثر نارسیدگی ساختارهای بینایی، رشد کندتر چشم و)
- ▶ رعایت نکردن اصول علمی مطالعه.

- ▶ مشکل گوشی کمتر است. (شیپور استاش طویل تر و باریک تر و انحنای بیشتری دارد اجازه ورود مایع و باکتری به گوش نمی دهد.
- ▶ در صرف غذا صرف غذا کم می شود.
- ▶ در تحقیقات مصر و مکزیک نشان داد کیفیت غذا قویاً بر هوش شناختی اثر دارد.
- ▶ خطر چاقی و عوارض آن و ربط آن با بیماری های بزرگسالی و نقش تغذیه والدین در سلامت کودکان
- ▶ فشار خون بالا، سطح بالای کلسترول، نابهنجاری های تنفسی و مقاومت در برابر انسولین نشانه های قوی برای بیماری قلبی و دیابت بزرگسالی است.

رشد حرکتی و بازی

▶ رشد حرکتی درشت

▶ دویدن و پریدن و لی لی کردن و مهارت های توپ بهتر می شود.

▶ دویدن سریع دارند.

▶ این مهارت ها بیانگر پیشرفت در چهار توانایی حرکتی اساسی هستند:

۱- انعطاف پذیری: مخصوصاً در بعد جسمی

۲- تعادل: بهبودی در مهارت های ورزشی

۳- چالاکی: حرکات سریع تر و دقیق تر در حرکات

۴- نیرو: نیرومندی در ورزش و حرکت

لازم به ذکر است دو عامل رشد بدن و پردازش اطلاعات کارآمدتر، در بهبود عملکرد حرکتی نقش دارند.

رشد حرکتی ظریف

- ▶ توانایی در نوشتن حروف و اعداد و....
- ▶ بهبود قابل ملاحظه نقاشی
- ▶ کپی برداری از شکل های دوبعدی
- ▶ افزایش سازمان، جزئیات و نشانه های عمق در نقاشی کودکان
- ▶ افزایش بازی های قانون مند

نکات مهم در تامین ورزش های سازمان یافته مرتبط با رشد کودک

- ▶ به تمایلات کودک توجه کنید.
- ▶ مهارت ها متناسب با سن آموزش داده شود.
- ▶ بر لذت تاکید شود.
- ▶ فراوانی و مدت تمرین ها را محدود کنید.
- ▶ روی بهبود شخصی و تیمی کار کنید.
- ▶ رقابت ناسالم را منع کنید.
- ▶ به کودکان امکان دهید در مقررات و راهبردها مشارکت کنند.

رشد شناختی در اواسط دوران کودکی

- ▶ مرحله عملیات عینی پیاژه (تفکر منطقی، انعطاف پذیر و منظم تر)
- ▶ چند مورد مهم:
- ▶ - نگهداری ذهنی: تمرکززدایی و برگشت پذیری
- ▶ - طبقه بندی
- ▶ - ردیف کردن بر اساس کمیت مانند طول و وزن و...
- ▶ - استنباط فرا رونده (ردیف بندی ذهنی)
- ▶ - استدلال فضایی: (مسیرهای سازمان یافته و نقشه های شناختی - بازنمایی ذهنی از مکان)

رشد شناختی از دیدگاه پردازش اطلاعات

- ▶ زیربنای عمل شناختی توجه و حافظه است.
- ▶ افزایش در سرعت و توانایی پردازش اطلاعات (فراخنی رقم از ۴ رقم در ۷ سالگی به ۷ رقم در ۱۲ سالگی می رسد).
- ▶ افزایش بازداری محرک های منحرف کننده
- ▶ گزینشی تر و انعطاف پذیرتر شدن و برنامه دارتر شدن توجه

کودک ADHD

- ▶ ۳ تا ۵ درصد کودکان دچار این مشکلند.
- ▶ با سه قسمت بی توجهی، تکانشگری و بیش فعالی تشخیص داده می شوند.
- ▶ دارای مشکلات تحصیلی و اجتماعی اند.
- ▶ تمرکز پایین
- ▶ ناسازگاری اجتماعی
- ▶ دعوا با دوستان
- ▶ فراموش کردن وظایف
- ▶ در صورت ناکامی واکنش خصومت زیاد نشان می دهند.
- ▶ قبل از ۷ سالگی شروع می شود.
- ▶ بین ۷ تا ۱۵ نمره کمتر از سایر کودکان نمره هوشبهر آنهاست.
- ▶ اختلالی دائمی است.

دو نقص زیربنای نشانه های ADHD

- ▶ ۱- نقص در پردازش اجرایی (اختلال در استفاده از تفکر برای هدایت کردن رفتار)
- ▶ ۲- نقص در بازداری (به تأخیر انداختن عمل برای فکر کردن)

نشانه های ADHD

- ▶ توارث
- ▶ نابهنجاری در عملکرد مغزی از جمله کاهش فعالیت الکتریکی و جریان خون در قطعه های پیشانی قشر مخ و مناطق دیگری که در توجه، بازداری رفتار، و جنبه های دیگر کنترل حرکتی دخالت دارند.
- ▶ رشد کندتر مغز
- ▶ کاهش ۳ درصدی حجم مغز
- ▶ داروهای غیر مجاز (الکل، توتون، شیشه و...)
- ▶ خانواده های پر استرس و ناخشنود

راهبردهای حافظه

- ▶ مرور ذهنی
- ▶ سازمان دهی یا دسته بندی اقلام مرتبط با هم
- ▶ گسترش یا ایجاد رابطه بین مفاهیم
- ▶ قطعه های معنی دار

نظریه هوش های چندگانه گاردنر

- ▶ - هوش زبانی (شاعر - روزنامه نگار)
- ▶ - هوش منطقی - ریاضی (دانشمند- ریاضیدان)
- ▶ - هوش موسیقایی (نوازنده - آهنگساز)
- ▶ - هوش فضایی (مجسمه ساز - دریانورد)
- ▶ - هوش بدنی - جنبشی (رقاص - ورزشکار- جراح)
- ▶ - طبیعت گرا (زیست شناس - نقاش)
- ▶ - هوش میان فردی (درمانگر - فروشنده - معلم)
- ▶ - هوش درون فردی (دین شناس - روان شناس)

رشد هیجانی و اجتماعی در اواسط کودکی

- ▶ طبق دید
- ▶ طبق دیدگاه اریکسون: سخت کوشی در برابر حقارت
- ▶ خود پنداره کودک تحت تأثیر صفات شخصیت، شایستگی ها و مقایسه های اجتماعی با همسالان است.
- ▶ عزت نفس متمایزتر می شود.

سازمان یافتن عزت نفس

- ▶ عزت نفس کلی به ۴ قسمت کلی و هر کدام به زیر مجموعه ای تقسیم بندی شده است:
- ▶ شایستگی تحصیلی (زبان و هنر - ریاضی - موضوعات دیگر تحصیلی)
- ▶ شایستگی اجتماعی (رابطه با همسالان - رابطه با والدین)
- ▶ شایستگی جسمانی / ورزشی (ورزش های گوناگون)
- ▶ ظاهر جسمانی

عوامل مؤثر بر عزت نفس

- ▶ فرهنگ (کودکان چینی و ژاپنی علی رغم پیشرفت تحصیلی بیشتر از کودکان امریکای شمالی نمره کمتری می گیرند).
- ▶ روش های فرزند پروری (روش مقتدرانه عزت نفس بالاتر)
- ▶ انتساب های مرتبط با پیشرفت (انتساب تسلط گرا یعنی موفقیت به دلیل تلاش است در مقابل درماندگی آموخته شده که شکست های خود و نه موفقیت ها را به خود نسبت می دهند)

پذیرش همسالان

- ▶ کودکان محبوب
- ▶ کودکان طرد شده
- ▶ کودکان جنجالی
- ▶ کودکان غفلت شده

عوامل تعیین کننده پذیرش همسالان

- ▶ کودکان محبوب: عملکرد تحصیلی و اجتماعی خوب - مهربان - باملاحظه
- ▶ کودکان طرد شده: پرخاشگر - بیش فعال - بی توجه - ضعف در تنظیم هیجان
- ▶ کودکان جنجالی: آمیزه ای از رفتارهای مثبت و منفی
- ▶ کودکان غفلت شده: معمولاً به عنوان خجالتی یادآوری می شوند.

زندگی با همه وسعت خویش
محفل ساکت غم خوردن نیست
حاصلش تن به قضا دادن و پژمردن نیست
زندگی خوردن و خوابیدن نیست
زندگی عشق به قلب داشتن است
زندگی حس جاری شدن است
زندگی کوشش و راهی شدن است
از تماشاگر آغاز حیات
تا به جایی که خدا می داند.

▶ لحظات عمرتان قرین برکت و لطف الہی